

Identiteitsnotitie

Over de identiteit van de scholen van CONOD,
Vereniging voor Christelijk Onderwijs
in Noord- en Oost-Drenthe

Versie 3.0
Maart 2008

*Luister, mijn volk, naar wat ik leer,
hoor de woorden uit mijn mond.
Ik open mijn mond voor een wijze les,
spreek uit wat sinds lang verborgen is.
Wij hebben het gehoord, wij weten het,
onze ouders hebben het ons verteld.*

*Wij willen het onze kinderen niet onthouden,
wij zullen aan het komend geslacht vertellen
van de roemrijke, krachtige daden van de HEER,
van de wonderen die hij heeft gedaan.*

(Psalm 78 uit de Nieuwe Bijbel Vertaling)

Inhoudsopgave

	<u>Pagina</u>
Inleiding	4
1 Een korte schets van CONOD	5
2 Enkele theoretische verkenningen	6
2.1 Identiteit	6
2.2 Keuze voor een bepaalde identiteit	7
3 Zaken die van belang zijn voor de uitwerking van de identiteit van de scholen	10
3.1 Belangrijke punten op Verenigingsniveau	10
3.1.1 De maatschappelijke opdracht van onze scholen	10
3.1.2 Het toelatingsbeleid van leerlingen	11
3.1.3 Het aannamebeleid van personeelsleden	12
3.1.4 De brede identiteit in de Gesprekscyclus	13
3.1.5 De kwaliteitskaart Levensbeschouwelijke Identiteit	13
3.2 Belangrijke punten op schoolniveau	14
3.2.1 Levensbeschouwelijke identiteit	14
- Structureel Identiteitsberaad	14
- Kerndoelen Godsdienstige Vorming	15
- De godsdienstmethode	15
- Het gebruik van de bijbel	15
- Het vertellen van bijbelverhalen	15
- Het gebed	15
- Het zingen van liederen	16
- Het vieren	16
- De omgang met andere godsdiensten	16
- Het deelnemen aan acties voor hulporganisaties	16
- Zorg voor de wereld waarin wij leven	16
3.2.2 Pedagogische identiteit	17
- Het pedagogisch klimaat en de wijze van omgang met elkaar	17
- Waarden en normen	17
- De veilige school	18
3.2.3 Onderwijskundige identiteit	19
- De vormgeving van het onderwijskundig proces	19
- De zorg voor elke leerling	19
- De keuze van methoden en lesmateriaal	19
- Relatie tussen de school en de omgeving, waaronder de kerk	19
4 Samenvatting	20
5 Tot slot	21
Bijlagen	22

Inleiding

Op 1 januari 2005 werd de vereniging CONOD (Christelijk Onderwijs in Noord- en Midden-Drenthe) opgericht. Hierbij werd de fusie tussen de vereniging voor PCO "Eelde, Vries, Zuidlaren" en de vereniging voor PCBAO "Oostelijk Drenthe" een feit. Het bestuur van CONOD, dat uit vijf personen bestaat, werkt samen met het management bestaande uit directeuren van de scholen en de bovenschoolse directie. Het bestuur kan zich vanwege de samenwerking met de bovenschoolse directie bezig houden met de hoofdlijnen van het bestuur.

Om de ouderbetrokkenheid te waarborgen heeft elke school een schoolcommissie. De schoolcommissie is verbonden met een bestuurlijk platform. Dit platform komt een aantal keren per jaar bij elkaar en is een klankbord voor het bestuur.

De start van de nieuwe vereniging CONOD is door het bestuur gebruikt om een identiteitstraject te initiëren. Als strategisch doel werd in 2005 geformuleerd: "De vereniging CONOD is systematisch bezig met haar identiteit. Afspraken gemaakt over zowel de smalle als de brede identiteit alsmede de borging daarvan worden vastgelegd in een te ontwikkelen kwaliteitsstandaard identiteit".

Op woensdagavond 8 februari 2006 werd een begin gemaakt met het traject. Prof. Dr. Siebren Miedema van de Universiteit van Amsterdam en 12 jaar lang bijzonder hoogleraar op de Hendrik Piersonleerstoel voor Christelijk Onderwijs hield in Borger, in aanwezigheid van bestuur, management en de leden van het bestuurlijk platform, een boeiende inleiding met daarna discussie over "Onderwijs en Identiteit: christelijke scholen aan het begin van de 21e eeuw".

Vervolgens is door het bestuur contact gezocht met de Besturenraad Christelijk Onderwijs met het verzoek het identiteitstraject verder te begeleiden. Onder leiding van Dick den Bakker, manager bestuurlijke vernieuwing, kwaliteitszorg en identiteit van de Besturenraad werd op 23 en 24 februari 2007 een tweedaagse voor alle directeuren gehouden. In die dagen werd een link gelegd tussen de persoonlijke drijfveren van de directeuren, hun functie en hun school. Dat gebeurde onder andere door een discussie over stellingen en waarden, maar ook via persoonlijke verhalen. Tevens werd er een kwaliteitskaart "Levensbeschouwelijke identiteit" voor de vereniging CONOD opgesteld.

Op 12 september 2007 werd er in Borger voor alle leerkrachten en directeuren een gezamenlijke studiedag gehouden. Als opstapje gaf Dick den Bakker feedback op de verwijzing naar identiteit in de schoolgidsen van iedere school. Naast persoonlijke gesprekken over datgene wat mensen motiveert in hun werk werd een schriftelijke stellingendiscussie gehouden en was er tijd voor reflectie ("Wie zijn wij?"), een waardenwandeling en ontspanning (optreden cabaretgroep).

Alle bovengenoemde activiteiten hebben geleid tot deze kaderstellende identiteitsnotitie, waarin de bevindingen van de studiebijeenkomsten zijn verwerkt. Een notitie die uitgaat van een verantwoordelijkheidsverdeling tussen de bovenschoolse directie en de schooldirectie, waarbij de eerste zich vanuit de opdracht van het bestuur verantwoordelijk weet voor het feit dat bepaalde zaken op de scholen aan de orde komen en de directeur van de school verantwoordelijk is voor de wijze waarop dit plaats vindt.

Het bestuur hoopt met het vaststellen van deze notitie een richtinggevend kader voor de scholen te hebben ontworpen, dat inspirerend zal werken om aan de identiteit van de scholen van de vereniging CONOD verder vorm te geven.

Karel van der Velden, voorzitter CONOD

In deze notitie zijn op verschillende plaatsen citaten opgenomen, die tijdens het proces in het jaar 2007 zijn opgetekend.

1 Een korte schets van CONOD

CONOD heeft in artikel 2 van haar statuten de volgende grondslag geformuleerd:

De Vereniging heeft de Bijbel als grondslag voor haar handelen.

In het Strategisch Beleidsplan zijn de volgende missie en visie opgenomen:

Missie: Het blijven(d) bieden van hoogwaardig onderwijs in Noord- en Oost-Drenthe vanuit een christelijke levensovertuiging.

De missie kan worden gekenmerkt met de steekwoorden:

1. Kwaliteit
2. Christelijk onderwijs in ontwikkeling
3. Veilige en uitdagende werk- en leeromgeving.

Visie: De onderwijsactiviteiten dienen een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van elk kind tot een nieuwsgierige, coöperatieve, kritische wereldburger, die zijn krachten wil inzetten om Gods opdracht aan de mens – de aarde te bewerken en te bewaren – op persoonlijke wijze gestalte te geven en die voldoende toegerust is voor zijn plaats in een snel veranderende maatschappij.

Iedere school en elke leerkracht heeft de vrijheid én de opdracht om heel bewust op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan de missie van CONOD.

De Vereniging werkt volgens het model van een bestuur op hoofdlijnen. In dit model – ook wel het zandlopermodel genoemd – stelt het bestuur strategische en daarmee richtinggevende uitspraken op voor de diverse beleidsterreinen.

Zij geeft de algemene directie de opdracht om deze uitspraken te vertalen in beleidszaken, die door het bestuur worden vastgesteld. Op basis van deze beleidsstukken werken de schooldirecteuren aan de operationalisering van de genoemde punten.

De verantwoordingsrichting is vervolgens omgekeerd: de directeuren verantwoorden zich voor de eigen school aan de algemene directie, die vervolgens aan het bestuur verantwoording aflegt door inzicht te geven in welke mate de strategische uitspraken tot succesvolle resultaten hebben geleid.

Deze notitie kan gezien worden als een mengvorm. De strategische uitspraken van het bestuur worden wat nader uitgewerkt. Zie vooral par. 2.2 en 3.1.

In par. 3.2 zien we de verdere precisering van strategische uitspraken op beleidsmatig niveau. Het is vervolgens aan de schooldirecteuren om e.e.a. te operationaliseren.

In par. 4 wordt een samenvatting van de hoofdlijnen van deze notitie gegeven.

Tot de vereniging behoren elf basisscholen, t.w.:

- CBS De Borgh te Borger
- CBS De Holtenhoek te Vries
- Chr. Daltonschool Jonglaren te Zuidlaren
- Prot. Chr. Basisschool De Klister te Nieuw-Buinen
- Chr. Daltonschool 't Kompas te Gasselternijveen
- Menso Altingschool voor Christelijk Basisonderwijs te Paterswolde
- CBS Rehoboth te Valthermond
- CBS School 59 te Nieuw Buinen
- CBS Het Stroomdal te Zuidlaren
- CBS De Tol te Zuidlaren
- CBS De Wegwijzer te 2^e Exloërmond

2 Enkele theoretische verkenningen

Voor de goede orde gaan we allereerst nader in op het begrip identiteit. Vervolgens schetsen we een theoretisch kader en de daarbij behorende achtergronden inzake de verschillende schoolconcepten binnen het christelijk onderwijs. We eindigen ermee om te schetsen tot welke type de scholen van CONOD gerekend kunnen worden.

2.1 Identiteit

Onder identiteit (volgens het woordenboek: 'dat wat eigen is aan de persoon') wordt alles verstaan, waaraan de school herkenbaar is. Daarmee wordt dus niet alleen de levensbeschouwelijke identiteit in engere zin (het meest herkenbaar aan de lessen godsdienstige vorming, het bidden, het vieren van christelijke feesten en het zingen) bedoeld. Dit wordt wel de *smalle identiteit* genoemd.

Bij identiteit houden wij dit begrip in de volle breedte in ogenschouw, waarbij er een onderlinge relatie bestaat tussen de levensbeschouwelijke, de pedagogische en de onderwijskundig-organisatorische kwaliteit van de scholen: de *brede identiteit*.

Onder identiteit verstaan we derhalve al datgene wat de school tot déze specifieke, c.q. christelijke school maakt.¹ Bij deze visie op integrale identiteit hanteren we de volgende indeling met de daarbij genoemde aandachtspunten:

- *Levensbeschouwelijke dimensie*
 - o Het vertellen van verhalen uit de bijbel en het lezen uit de bijbel (hogere groepen);
 - o Het zingen van christelijke liederen, waaronder liederen uit het *Liedboek voor de kerken*;
 - o Het beginnen en eindigen met gebed of een andersoortige meditatie aan het begin en het einde van de schooldag;
 - o Het belichten van bijbelse thema's, zoals liefde, barmhartigheid, vergeving;
 - o Het vieren van christelijke feesten;
 - o Het actief bijdragen aan acties voor bijvoorbeeld hulporganisaties;
 - o Omgang met andere godsdiensten.

- *Pedagogische dimensie*
 - o De houding van alle betrokkenen, zowel leerkrachten als leidinggevenden;
 - o De respectvolle omgang met anderen;
 - o De overdracht van waarden en normen, zoals respect voor ieder mens, plant en dier; betrokkenheid op de nood in de wereld; kritiek kunnen ontvangen; zelfdiscipline; kunnen genieten van het goede;
 - o De zorg voor elke leerling, die als uniek mens wordt gezien;
 - o Het beleid ten aanzien van belonen en straffen;
 - o De wijze waarop de school een veilige school is. Hierbij kan gedacht worden aan het voorkomen van geweld en pesten. Tevens aan voorzieningen als ontruimingsplan, huisregels, klachtenregeling, registratie van ongelukken en het voorkomen daarvan.

¹ Zie: Wolff, Anneke de. *Identiteit in uitvoering. De christelijke school in discussie*. Uitgeverij Meinema, Zoetermeer 2002.

- *Onderwijskundig-organisatorische dimensie*
 - o De keuze van lesmateriaal, waarbij de levensbeschouwelijke en pedagogische identiteit – zoals voor de school vastgesteld – meewegen;
 - o De inrichting van het onderwijsleerproces in de klas;
 - o Het gebruik van verschillende werkvormen (individueel, groepjes, klassikaal).
 - o De wijze waarop het contact met de ouders wordt georganiseerd.
 - o De wijze waarop er in de school leiding wordt gegeven.
 - o De wijze waarop er wordt vergaderd en er besluiten worden genomen.
 - o Het organiseren van gemeenschappelijke activiteiten, zoals vieringen.

2.2 Keuze voor een bepaalde identiteit

De identiteit van de school dat ben je samen. Identiteit is een werkwoord. Je bent alleen én samen in ontwikkeling. Belangrijk is om er samen over te blijven praten. Het gesprek aangaan met elkaar. Hierbij hoort wel het een en ander op schrift te staan, met daarbij ruimte voor eigen invulling. Een schriftelijk stuk, dat je als leidraad kunt gebruiken.

De keuze voor een bepaald type christelijke school willen we hier nader uitwerken aan de hand van de volgende beschrijving². Deze indeling rangschikt een aantal typen christelijke scholen, zoals de gesloten (reformatorisch), de open christelijke, de christelijke ontmoetingschool en de interreligieuze school.

Voor de beschrijving in deze identiteitsnotitie is het schema van Miedema enigszins vereenvoudigd. Miedema onderscheidt allereerst een vijftal dimensies, waaraan scholen zijn te herkennen:

1. Het aannamebeleid van leerkrachten en toelatingsbeleid van leerlingen

Bij deze dimensie passen de termen open en gesloten.

Een open beleid betekent, dat er geen speciale (godsdienstige) eisen aan leerlingen of leerkrachten worden gesteld om tot de school te worden toegelaten of te worden aangenomen. Een gesloten beleid betekent dat er wel speciale eisen worden gesteld.

2. De wijze waarop men de eigen godsdienst waardeert

Bij deze dimensie is het volgende onderscheid³ te maken, t.w.

- a. *De exclusiviteitsvisie*, waarbij er een maximale eigenheid aan de eigen godsdienstige traditie wordt toegekend. Dit betekent bijvoorbeeld dat men vindt dat buiten het geloof in Jezus Christus geen andere heilsweg voor mensen te vinden is.
- b. *De inclusiviteitsvisie*, waarbij men erkent dat ook op andere manieren en wellicht in andere religies tekenen van Gods openbaring zijn aan te treffen.
- c. *De pluraliteitsvisie*. Deze visie gaat verder dan binnen de meeste christelijke scholen geaccepteerd zal worden. Hij wordt namelijk gekenmerkt door een wederzijdse religieuze communicatie, waarbij in dialoog wordt gezocht naar de waarheid.

² Zie: Miedema, S., pag. 150 e.v. in: Hermans, C.A.M. en J.P.A. van Vugt (1997). *Identiteit door de tijd. Reflectie op het confessionele basisonderwijs in een gesecculariseerde en multiculturele samenleving*. Den Haag: ABKO/Nijmegen: Katholiek Studiecentrum.

³ Zie hiervoor ook: Hardeveld, G. (2003). *Bijzonder Bekwaam. Keuzeprocessen van leraren voor identiteitsversterkende beroepsbekwaamheden in het protestants-christelijk basisonderwijs*. Amersfoort: CPS.

3. De visie op de onderwijstraditie

Deze dimensie wordt gekenmerkt door de volgende uitersten:

- a. *Scholingsvisie*, wat inhoudt dat de kinderen objectief vastgestelde kennis wordt overgedragen. Het gaat hierbij om de overdracht van kennis en vaardigheden.
- b. *Vormingsvisie*, waarbij kennis niet objectief is, maar cultureel en mensafhankelijk is. Het gaat erom de leerling te maken tot een adequaat deelnemer aan de cultuur.

4. De wijze waarop met leerinhouden wordt omgegaan

Te onderscheiden zijn:

- a. *De uitsluitingsstrategie*, waarbij bepaalde zaken, die niet in het eigen straatje passen, worden buitengesloten (bijvoorbeeld bepaald jeugdliteratuur of lesstof bij geschiedenis).
- b. *De gelijkwaardheidsstrategie*, waarbij wordt uitgegaan van de gelijkwaardigheid van alle culturen en de verscheidenheid positief wordt gewaardeerd.
- c. *De verscheidenheidsstrategie*, waarbij deze plurale verscheidenheid noodzakelijk geacht wordt om tot leren te komen.

5. De vorming van de persoonlijke identiteit van de leerlingen

Bij deze dimensie herkennen we de volgende uitersten:

- a. *Een enkelvoudig persoonlijkheidsconcept*, waarbij de leerlingen een geheel aan kennis en waarden en normen krijgen overgedragen.
- b. *Een meervoudig persoonlijkheidsconcept*, waarbij de leerlingen zich zo breed mogelijk op kennis en waarden en normen oriënteren.

In schema gezet komt Miedema tot de volgende indeling van schoolconcepties:

	Aanname- en toelatingsbeleid	Visie op godsdienst	Visie op onderwijs	Leerinhouden	Persoonlijkheidsvorming
<i>Gesloten school</i>	Gesloten	Exclusief	Scholing	Uitsluiting	Enkelvoudig
<i>Half gesloten christelijke school</i>	Open (Iln) Gesloten (Ikr)	Exclusief	Scholing	Uitsluiting	Enkelvoudig
<i>Open christelijke school</i>	Open (Iln), Gesloten (Ikr.)	Exclusief of inclusief	Scholing of vorming	Uitsluiting, gelijkwaardigheid, verscheidenheid	Enkelvoudig of meervoudig
<i>Christelijke ontmoetings-school</i>	Open (Iln), Gesloten (Ikr.)	Inclusief met exclusieve 'rest'	Scholing of vorming	Gelijkwaardigheid of verscheidenheid	Enkelvoudig of meervoudig
<i>Interreligieuze school</i>	Open	Pluraal	Vorming	Verscheidenheid	Meervoudig

Miedema concludeert dat alleen de gesloten school en de interreligieuze school een consistent schoolconcept kennen in deze theoretische indeling. Hij pleit ervoor dat ook de open christelijke en de christelijke ontmoetings-school klare wijn schenken om zowel naar buiten (ouders en overheid) als naar binnen (leerkrachten) toe een duidelijke en samenbindende schoolidentiteit mogelijk te maken. Dit betreft dan vooral keuzes op het gebied van de laatste vier dimensies in het schema.

Concreet: in een open christelijke school komen leerkrachten met een exclusieve en een inclusieve visie op de eigen godsdienst voor met daaraan verbonden een visie op onderwijs (resp. scholing en vorming), enzovoort.

Dit leidt tot een bepaalde spanning, die vaak vermeden wordt doordat men niet meer met elkaar spreekt over de brede identiteit van de school. Door met elkaar over deze dimensies te spreken, gekoppeld aan de gewenste schoolconceptie kan gestreefd worden naar een consistent beleid op de onderscheiden dimensies.

Conclusie voor CONOD

De scholen van CONOD kunnen gerekend worden tot het concept van de open christelijke school en de christelijke ontmoetingsschool. Deze vormgeving zal mede bepaald worden door de context waarin de school staat. Concreet: de sfeer van een bepaald dorp zal bepalend zijn voor de wijze waarop het christelijk karakter van de school tot uiting komt.

Onze scholen worden gekenmerkt door:

- Een open toelatingsbeleid voor leerlingen (zie par. 3.1.2)
- Een gesloten aannamebeleid voor leerkrachten, dat past bij de identiteit van de scholen, zoals in deze notitie beschreven (zie par. 3.1.3)
- Een inclusieve visie op godsdienst, waarbij mensen met een meer exclusieve visie of een meer plurale visie zich bewust zijn dat de scholen enerzijds geen andere mensen of gedachten willen uitsluiten en anderzijds zich betrokken voelen op en handelen vanuit het christelijk geloof
- Vormende naast scholende elementen in het onderwijs op de scholen.
- Er worden geen leerinhouden uitgesloten. Wel kunnen er keuzes gemaakt worden op grond van bepaalde waarden en normen.
- Kinderen dienen zich op een meervoudige manier te kunnen ontplooiën. Wel zullen scholen de leerlingen een richting wijzen op welke manier met elkaar samengeleefd kan worden, die gebaseerd is op christelijke waarden.

Het bestuur en de directie hechten er aan dat elke school van de Vereniging zich met een herkenbaar en duidelijk gezicht profileert als een open christelijke school of christelijke ontmoetingsschool.

3 Zaken die van belang zijn voor de uitwerking van de identiteit van de scholen

Op zich vind ik het opvallend dat het erg moeilijk is om de identiteit op papier vast te moeten leggen. Ieder van ons team is 'anders' in zijn denken, voelen, beleven, opleiding, achtergrond en leeftijd. Dat geeft verschillende invalshoeken. Zelf ben je wel belangrijk voor de identiteit van de school, denk ik.

3.1 Belangrijke punten op Verenigingsniveau

Allereerst bespreken we een aantal punten, die Verenigingsbreed zijn vastgesteld en dus voor elke school gelden.

3.1.1 De maatschappelijke opdracht van de school

Christelijk onderwijs in Noord- en Oost-Drenthe heeft zich altijd herkend in een sterke maatschappelijke betrokkenheid. Gelet op de maatschappelijke veranderingen ziet CONOD in de komende jaren vanuit haar missie en visie de volgende specifieke taken weggelegd:

1. Een christelijke ontmoetingsplaats

Jonge kinderen groeien momenteel op in een situatie die in vergelijking met vroeger door minder cohesie wordt gekenmerkt. De wereld in het gezin, de wereld op school, de wereld in clubs, de wereld op straat... het zijn werelden op zich, die nauwelijks met elkaar in verbinding staan. Het vergt veel van kinderen om daarin hun eigen weg te vinden en hun eigen identiteit te ontwikkelen.

Als je daarbij optelt dat kinderen al vroeg geconfronteerd worden met zaken als globalisering, waardoor de narigheid van de gehele wereld zich voor hun ogen voltrekt, dan is het begrijpelijk dat het voor sommige kinderen moeilijk is om zich te handhaven.

Op school zijn kinderen voor een lange reeks van jaren gedurende een groot deel van de week bij elkaar, maar ook daar worden ze geconfronteerd met kinderen die uit verschillende gezinssituaties bij elkaar komen: kinderen uit éénoudergezinnen, kinderen van asielzoekers, kinderen van allochtonen, kinderen uit welgestelde gezinnen, kinderen uit minder gestelde gezinnen met alle sociologische verschillen van dien.

Het is logisch dat in deze maatschappelijke pluriformiteit het brede school-concept een middel kan zijn om tot meer samenhang te komen. CONOD ondersteunt dit concept van harte. Voor scholen van CONOD die binnen dit organisatorische concept functioneren is er een uitdaging om zich in dit geheel als centrale en veilige thuishaven te profileren: een christelijke ontmoetingsplaats. Iedereen is op de school welkom en in ieder geval op de school wordt vanuit bepaalde –christelijke - ankers gewerkt, die de kinderen houvast kunnen bieden.

2. De schoolgids

De reden dat ouders kiezen voor een christelijke school lijkt soms discutabel: de school die dichtbij is, zeker in het voortgezet onderwijs, lijkt de voorkeur te hebben. Toch wijzen onderzoeken uit dat naast een kwart van de Nederlandse bevolking die zich nog rekent tot het christendom, de helft van de bevolking zich spiritueel noemt. Het zijn deze ouders die bij het kiezen van een school voor hun kinderen in meer of mindere mate zullen letten op het religieuze karakter. Dit verklaart mogelijk de niet afnemende belangstelling voor bijzonder onderwijs in ons land.

In deze situatie is de wijze waarop je de christelijke identiteit van de school in de schoolgids verwoordt van groot belang. Dit dient een uitnodigend en duidelijk karakter te hebben.

3. De zorgplicht

Je kunt constateren dat er steeds meer op de scholen afkomt in deze tijd. Er komen in toenemende mate opvoedingstaken, die vroeger in het gezin plaatsvonden, bij de school te liggen. Als kinderen te dik zijn, moet de school daar wat aan doen. De gebroken gezinnen moeten gecompenseerd worden door de school. Er ontstaan nieuw visies op leren en wat doet de school ermee? En door internet krijgen kinderen zaken te zien, die ze eigenlijk nog niet hoeven te zien. Het gebrek aan veiligheid op straat en het respect onderling... de school moet er wat aan doen.

De laatste ontwikkeling is dat scholen een plicht krijgen om te zorgen voor elke leerling, die is aangemeld. Ook als deze hulp en ondersteuning nodig heeft, die de school zelf niet kan bieden. Dit is ondertussen een wettelijk geregelde taak van de school geworden. Dit betekent dat formeel de school aan deze zorgplicht zal dienen te voldoen. Vanuit de christelijke identiteit van de scholen dient er nog eens nagedacht te worden over de vraag hoe de scholen van CONOD dit materieel in gaan vullen. Is het geen prachtige kans om je identiteit te laten blijken, door kinderen pro-actief het juiste onderwijs te laten volgen? Mogelijk dat hier verbindingen te maken zijn met het organiseren van volledige dagarrangementen, gelet op de demografische ontwikkelingen dat steeds meer mensen/vrouwen in de toekomst zullen moeten gaan werken.

4. De multiculturele samenleving

Op de meeste scholen van CONOD zitten geen allochtone leerlingen, waardoor het niet gewoon is dat kinderen met andere culturen en levensbeschouwingen worden geconfronteerd. Vanuit de eigen levensbeschouwelijke identiteit wordt het van belang gevonden dat kinderen beter voorbereid worden op de Nederlandse multiculturele samenleving. In ieder geval willen we kinderen laten ontdekken dat er aan de maatschappelijke pluriformiteit mooie kanten zitten.

5. Het maatschappelijke klimaat

In het maatschappelijk klimaat in ons land zijn de laatste jaren een aantal opvallende zaken waar te nemen. Zo neemt bijvoorbeeld de materialistische levenshouding zowel onder ouders als onder kinderen steeds meer toe. Daarnaast zien we soms een te ver doorgeschoten individualisme.

Vanuit de christelijke identiteit van de scholen van CONOD willen we de kinderen helpen om op een positieve manier bij te dragen aan de maatschappij. Bijbelverhalen kunnen hierbij een belangrijke rol vervullen.

3.1.2 Het toelatingsbeleid van leerlingen

Een open christelijke school kenmerkt zich door een zekere mate van kwetsbaarheid, aangezien niet vanzelfsprekend is dat de ouders en hun kinderen gedurende de jaren dat de kinderen op school zijn het christelijke karakter zullen ondersteunen. Het enige moment, dat geschikt is om hierover duidelijk te spreken en zonodig afspraken te maken betreft het aanmeldingsgesprek met ouders van een mogelijke leerling. De directeur van de school, of degene die dit gesprek voert, geeft in dat gesprek een duidelijke en heldere schets van de christelijke profilering van de school. Dit dient uiteraard ondersteund te worden door datgene wat daarover in de Schoolgids en op de website is vermeld. Ouders dienen zich te realiseren wat de consequenties zijn van hun keuze voor de betreffende school, zowel voor wat betreft de waarneembare uitingen van de christelijke identiteit (godsdiensles, bidden, zingen, vieringen) als de impliciet aanwezige uitingen. Bij dit laatste wordt gedacht aan de wijze waarop de leerkrachten met elkaar en met de leerlingen omgaan. Tevens zijn daarin bepaalde verwachtingen ten aanzien van het gedrag van de leerlingen begrepen, gebaseerd op de door de school gehanteerde waarden en normen. Verder zal de school op basis van haar schoolidentiteit bepaalde keuzes maken als het gaat om lesmethoden en boeken en de wijze waarop daarmee wordt omgegaan.

Van ouders wordt verwacht dat zij de vermelde zaken zullen respecteren en dat hun kind(eren) aan alle activiteiten volledig zullen deelnemen en zullen meewerken aan de andere genoemde zaken.

3.1.3 Het aannamebeleid van personeelsleden

Directieleden, leerkrachten en onderwijs-ondersteunend personeel zijn degenen, die al datgene wat aan het papier is toevertrouwd en waarover tijdens studiedagen en personeelsvergaderingen is gesproken in de dagelijkse praktijk waar dienen te maken. Zij vormen de brug tussen de formele identiteit uit de statuten en de geleefde identiteit op klas- en schoolniveau.

Vooraf leerkrachten zijn voor kinderen een belangrijke identificatiepersoon, waar ze in hun latere leven soms of wellicht vaak aan terug zullen denken. De wijze waarop leerkrachten vorm geven aan de christelijke identiteit van de school is essentieel. Het wordt van groot belang geacht dat bij het aannemen van personeel een belangrijk onderdeel van de selectie- en wervingsprocedure het nagaan van geschiktheid ten aanzien van dit onderdeel betreft. Tijdens de directiebijeenkomst in januari 2007 is uitgesproken dat als het om de levensbeschouwelijke identiteit gaat de persoonlijke betrokkenheid van de leerkracht belangrijker is dan het feit dat zij of hij kerkelijk meelevend is.

Tijdens de studiedag voor het personeel in september 2007 is geïnventariseerd hoe de leerkrachten over dit punt denken. Niemand vindt dat kerkgang een criterium dient te zijn om (nieuwe) leerkrachten op te beoordelen. Waar het vooral om gaat is:

- of iemand bereid is mede vorm te geven aan de christelijke identiteit van de school,
- of iemand persoonlijke betrokkenheid bij het christelijk geloof heeft,
- en of iemand een plezierige collega is met wie je goed kunt praten en samenwerken, mede op het terrein van de christelijke identiteit.

is ook het bezitten van het Diploma Christelijk Onderwijs van belang of de bereidheid om dit te behalen.

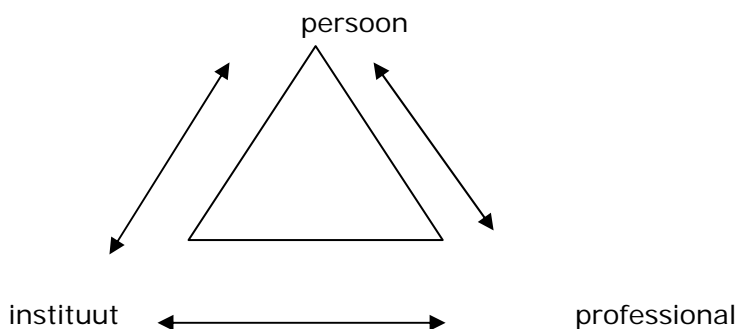
Het naar de kerk gaan – of niet – is voor mij niet bepalend. Wel de geloofsvisie van de betreffende persoon. Iemand die niet achter het evangelie of de bijbel kan staan, kan m.i. beter kiezen voor een andere vorm van onderwijs. Hoe wil je zelf iets uitdragen als je er niet achter staat? Bovendien komt dan niet je ware ik naar voren. Vroeg of laat kom je daar toch mee in conflict.

Een aantal leerkrachten merkt op dat kerkelijke meelevendheid wel 'tot aanbeveling' strekt. Verder wordt het door de directie- en personeelsleden van belang gevonden dat de leerkracht zich enigszins bescheiden op stelt als het gaat om het zeggen van haar of zijn eigen mening. Het wordt van belang gevonden dat de leerkracht wel bereid is om deze op bepaalde momenten naar voren brengt, doch dan altijd met voldoende ruimte voor andere meningen. Tevens dient de leerkracht te stimuleren dat de leerlingen zelfstandig tot een eigen mening komen. Er wordt rekening gehouden met datgene wat er in de thuissituatie van de leerlingen aan gedachten en meningen leeft. Uiteraard is het in dit kader van belang voor de vraag hoe je reageert of je als leerkracht met oudere of jongere kinderen omgaat.

Bij de vormgeving van de identiteit van de school verwachten we van de leerkracht een professionele houding. Dat betekent dat hij/zij in de dagelijkse praktijk een afweging maakt tussen datgene wat hij/zij als persoon vindt of gelooft ten opzichte van de vormgeving van de identiteit van de school als instituut.

Onze school heeft een christelijke identiteit en wil deze uitdragen. Als je een nieuwe collega benoemt, dan vind ik het belangrijk dat hij of zij daaraan kan bijdragen. Wat je niet zelf hebt ontvangen, kun je ook niet uitdragen. Dus of hij of zij kan niet iemand zijn, die niet gelooft. Het naar de kerk gaan is niet bepalend, maar dat je een relatie hebt met God en Jezus.

In schema kan dat als volgt worden weergegeven:

Het bestuur zal in de komende periode op basis van o.a. het hierboven beschrevene komen tot het opstellen van selectiecriteria voor leerkrachten.

3.1.4 De brede identiteit in de Gesprekscyclus

Ingebed in de gesprekken binnen de gesprekscyclus in het kader van integraal personeelsbeleid (IPB) zal de directeur tevens het onderwerp identiteit aan de orde stellen. De bedoeling is om in een open gesprek na te gaan op welke manier de leerkracht mede vorm geeft aan de (brede) christelijke identiteit van de school, wat spreekt haar of hem aan, wat wordt moeilijk gevonden, etc.?

Het zou heel normaal zijn als collega's van elkaar weten hoe zij in het leven staan en het geloof beleven. Dat is bij ons op school ook zo. Als dat niet zo is, vormt een functioneringsgesprek een goed moment om erover te spreken. Maar ook een gezamenlijk moment met het team kan veel positiefs toevoegen aan de manier van omgaan met elkaar.

3.1.5 De kwaliteitskaart Levensbeschouwelijke identiteit

Op de scholen wordt met een kwaliteitszorgsysteem gewerkt, dat bestaat uit een aantal kwaliteitskaarten.

Tijdens de directiestudiebijeenkomst in januari 2007 is een kwaliteitskaart Levensbeschouwelijke identiteit opgesteld. De kwaliteitskaart is opgenomen als bijlage van deze identiteitsnotitie. Op verenigingsniveau zijn de standaard en twaalf indicatoren opgesteld.

Het is aan de directeur van elke school om per indicator de schoolspecifieke kernkwaliteiten te ontwikkelen.

3.2 Belangrijke punten op schoolniveau

Elke school van CONOD dient binnen de eigen context vorm te geven aan de hierna te noemen punten. Deze zijn geordend volgens de in paragraaf 2.1 opgenomen verdeling, waarvan de punten in onderlinge samenhang gelezen dienen te worden

3.2.1 Levensbeschouwelijke identiteit

Het eerste onderdeel betreft de levensbeschouwelijke identiteit. Deze komt het meest duidelijk tot uiting in het vak godsdienstige vorming, het bidden, zingen en vieren. Daarnaast dient er een onderlinge relatie te zijn met andere activiteiten van de school, zoals deze o.a. onder de pedagogische en onderwijskundige identiteit worden genoemd.

De levensbeschouwelijke identiteit is de basis van de school. Dit fundament draagt de christelijke school en geeft haar bestaansrecht. Vanuit de levensbeschouwelijke identiteit komt een handelwijze voort, die je op pedagogisch en onderwijskundig gebied terug ziet. Bijvoorbeeld in de manier van omgaan met elkaar.

Structureel identiteitsberaad

Om identiteit in de loop der jaren goed in beeld te krijgen en te houden is het van belang dat elke school vormgeeft aan een regelmatig terugkerend Identiteitsberaad. Daarbij is het niet de bedoeling dat dit beraad zich uitsluitend bezighoudt met de grondslag van de school of de godsdienstige, c.q. levensbeschouwelijke aspecten. Het dient de brede identiteit te betreffen. Dit identiteitsberaad dient zowel op bestuurs-, directie- als schoolniveau plaats te vinden. Identiteitsberaad gaat over de voortdurende reflectie op al het denken en doen in, van en over de school: niets uitgezonderd en ook niets meer bijzonder dan andere zaken.

Deze reflectie vindt plaats op de volgende vragen:

1. Hoe het schoolteam als professionals de school wil vormgeven.
2. Hoe ouders de school zien of graag willen hebben.
3. Hoe derden (de overheid bijv.) de school zien in stad, dorp, buurt en wijk.

In een dergelijk beraad gaat het erom een verbinding te maken tussen:

- wat je als professional aan verwachtingen (vanuit de opleiding en van elders) en visie voor nieuwe benaderingen hebt en
- wat je als persoon aan opvattingen en ervaringen (soms ingrijpende) hebt.

Voor een vruchtbaar identiteitsberaad zijn de volgende voorwaarden van belang:

- een open sfeer
- vertrouwen
- basisveiligheid
- respect voor ieders eigenheid en talenten en ook rekening houdend met elkaars 'zwakke kanten'
- ontmoeting met elkaar
- verantwoordelijkheidsgevoel voor jezelf, voor de ander en voor de samenleving
- het besef dat alles in de school gericht is op de persoonsvorming van iedere leerling.

Op scholen van CONOD vindt minimaal eenmaal per jaar een dergelijk identiteitsberaad plaats.

De directeuren doen van de resultaten van dit beraad verslag in de managementrapportage.

Een identiteitsberaad kan onderdeel zijn van een jaarlijkse beleidsevaluatiedag.

Overigens is tijdens de studiedag voor het personeel van CONOD in september 2007 gebleken dat er voor het invoeren van structureel identiteitsberaad veel draagvlak bestaat, want bijna alle leerkrachten hebben aangegeven het belangrijk te vinden om regelmatig als team over de christelijke identiteit van de school te spreken.

Kerdoelen Godsdienstige Vorming

Van elke school wordt verwacht dat deze op basis van de voorbeeld kerndoelen Godsdienstige Vorming primair onderwijs uiterlijk op 1 augustus 2009 komt tot een eigen beschrijving in het Schoolplan van de kerndoelen die de school bij dit vak voor ogen heeft. In 1999 zijn door de toenmalige Nederlands Protestants Christelijke Schoolraad voor dit vak twaalf richtinggevende kerndoelen opgesteld. In de loop van 2008 zullen deze geactualiseerd worden en deze handreiking dient dan als uitgangspunt voor elke school te worden gehanteerd.

De godsdienstmethode

Op de scholen van CONOD wordt methodisch aandacht besteed aan godsdienstige vorming. Deze dient aan te sluiten bij de door de school vastgestelde kerndoelen godsdienstige vorming. Een dergelijke methode is een hulpmiddel in de vormgeving van het godsdienstonderwijs. De persoon van de leerkracht is belangrijk bij godsdienstige vorming. Hij of zij maakt keuzes op basis van de eigen waarden. Wel dienen er afspraken op schoolniveau gemaakt te worden over het hanteren van de gekozen godsdienstmethode. Verwacht wordt dat elke leerkracht zich daaraan houdt.

Regelmatig zal de door de school gekozen methode geëvalueerd worden op bruikbaarheid.

Ik vind het belangrijk dat in alle groepen grotendeels hetzelfde aan bod komt. Dit kan met een methode of een gezamenlijk gekozen opzet. Een godsdienstmethode is belangrijk als richtlijn. Precies volgen is niet noodzakelijk. Het moet ook bij je eigen geloofsbeleving passen.

Het gebruik van de bijbel

Op onze scholen worden in groep 1-8 bijbelverhalen verteld.

We vinden het van belang, dat kinderen bekend raken met de (taal van de) Bijbel als bron van het christelijk geloof. Daartoe zal er in de groepen 7 en 8 van onze scholen regelmatig met de kinderen uit de Bijbel gelezen worden.

Het vertellen van bijbelverhalen

Het vertellen van bijbelverhalen staat tegenwoordig enigszins onder druk. Leerkrachten vinden het soms moeilijk om bepaalde bijbelverhalen te vertellen en kiezen soms voor spiegelverhalen of andere verhalen waarin bepaalde levensthema's op een meer toegankelijke manier aan de orde komen. Ouders kiezen vaak een christelijke school opdat hun kind de bijbelse verhalen leert kennen. Tevens vormt het vertellen van bijbelverhalen een belangrijke uiting van de levensbeschouwelijke identiteit van onze scholen. Gevraagd wordt dat elke school over dit thema spreekt, bijvoorbeeld aan de hand van de kerndoelen godsdienstige vorming, en zich een mening vormt hoe hiermee om te gaan.

Respect hebben voor de mening van een ander, dat probeer ik de leerlingen altijd mee te geven. Of, wanneer je toch je eigen mening wilt vertellen, ik laat de leerlingen vaak eerst discussiëren en geef dan pas een eigen mening.

Het gebed

Op elke school van CONOD vindt er aan het begin en aan het eind van de schooldag een moment van bezinning plaats, waarbij het gebed als belangrijkste vorm wordt gezien. Elke school kan nadenken over de verschillende middelen die daarbij gebruikt worden.

Het zingen van liederen

Van elke school wordt verwacht dat men beleid maakt inzake het aanleren van christelijke liederen. Dat kunnen liederen zijn uit het *Liedboek voor de kerken* of uit andere liedbundels. De school streeft er naar om verschillende soorten liederen aan te bieden.

Het vieren

Elke school dient een beleid te formuleren, waarin vastgelegd wordt welke vieringen er op school worden gehouden. Daarbij denken we aan het houden van weekopeningen en – sluitingen, het vieren van christelijke feesten (Kerstfeest, Pasen), e.d.

De omgang met andere godsdiensten

Basisscholen kunnen een belangrijke maatschappelijke verantwoordelijkheid waarmaken als het gaat om het scheppen van goede contacten tussen kinderen van diverse culturen.

Aangezien de situaties van de scholen van CONOD verschillend zijn, dient ten aanzien van dit punt schoolbeleid geformuleerd worden dat past bij de school.

Het gaat daarbij niet alleen om het overdragen van kennis van andere godsdiensten. Dit staat niet ter discussie gelet op datgene wat daarover in de kerndoelen primair onderwijs staat geschreven (geestelijke stromingen).

Op de scholen van onze Vereniging zal in het tegemoet treden van (vertegenwoordigers van) andere godsdiensten het eigen christelijk geloof het uitgangspunt vormen.

Wij gaan respectvol om met elkaars cultuur en achtergrond, maar hanteren wel de bijbel als uitgangspunt in ons doen en laten. Ook gaan wij uit van een christelijke levensovertuiging, maar wel anders dan vroeger. Het overbrengen van het geloof is bijvoorbeeld geen doel meer van onze school.

Het deelnemen aan acties voor hulporganisaties

Op de scholen van CONOD wordt zichtbaar gemaakt dat er zorg is voor andere mensen op deze wereld die in mindere omstandigheden leven. Op elke school wordt daartoe op een actieve manier vorm gegeven aan acties van hulporganisaties, het sponsoren van een adoptiekind, e.d.

Zorg voor de wereld waarin wij leven

De scholen van CONOD hebben aandacht voor de wereld en het milieu. Dit betekent dat er zorgvuldig met materialen wordt omgesprongen en dat de school kinderen actief betreft bij activiteiten die over dit onderwerp gaan.

Pedagogische identiteit

Als naar het eigene van de identiteit van christelijke scholen wordt gevraagd, zal er bijna altijd worden verwezen naar de wijze waarop men in de school met elkaar omgaat: leerkrachten onderling, leerkrachten met leerlingen, leerlingen onderling en met ouders. Wat precies het kenmerkende is, vraagt een nadere beschouwing.

Het pedagogisch klimaat en de wijze van omgang met elkaar

Op de scholen van CONOD wordt beseft dat de wijze waarop iedereen binnen de school met elkaar omgaat een belangrijke uiting is van de christelijke identiteit van de school. Elke school formuleert op basis van deze uitgangspunten de criteria waaraan het schoolklimaat dient te voldoen.

Vanuit onze christelijke levensovertuiging moeten wij oog hebben voor alle mensen om ons heen en daar ook respectvol mee omgaan. Het gaat er niet om dat we het christendom propageren, maar dat wij een christelijke levensovertuiging uitdragen en de bijbel als uitgangspunt hebben. Dat maakt ons echter niet beter dan anderen.

Waarden en normen

Veel ouders kiezen onze scholen vanwege het feit dat zij de waarden en normen op onze scholen waarderen in de opvoeding, c.q. vorming van hun kinderen. Het is echter niet altijd duidelijk welke waarden en normen men van belang acht, terwijl ook het verschil tussen beide termen niet voor iedereen helder is. Daarom is het noodzakelijk is dat elke school nagaat welke waarden en normen men op de school wil voorleven met het doel dat kinderen zich deze zullen toe-eigenen. Allereerst is het daartoe nodig dat er helderheid bestaat over de kernwaarden.

Vanuit deze kernwaarden kunnen schoolspecifieke waarden worden beschreven en normen worden gesteld.

Onder waarden en normen verstaan we het volgende⁴:

- waarden zijn oordelen gebaseerd op een idee over wat goed en slecht is;
- normen zijn in regels vastgelegde waarden.

Waarden zijn te vertalen in drie clusters van opvoedingsdoelen, t.w.:

1. aanpassing en disciplineren (gehoorzaamheid, goede manieren, e.d.)
2. zelfstandigheid en kritische meningsvorming (eigen mening hebben, e.d.)
3. sociale betrokkenheid (rekening houden met anderen, respect, e.d.)

Scholen dienen zich bewust te zijn van de accenten die zij zich stellen, mede in het kader van de aandacht voor burgerschapsvorming. De vorming van kinderen zal anders zijn afhankelijk van het gekozen accent: of je kinderen leert vooral gehoorzaam te zijn (1) is anders dan wanneer je ze stimuleert vooral voor zichzelf op te komen (2) of leert om juist rekening te houden met anderen (3).

⁴ Zie: Veugelers, W.M.M.H. (2003). *Waarden en normen in het onderwijs*. Utrecht: Universiteit voor Humanistiek.

Op directieniveau zijn de volgende waarden als uitgangspunt voor het onderwijs op de scholen vastgesteld:

1. Uitgaan van de uniciteit van ieder mens, dus ook elke leerling
2. De waarde van het christelijk geloof
3. Het dragen van verantwoordelijkheid voor elkaar en de aarde (rentmeesterschap)
4. Het bieden van geborgenheid en veiligheid op de scholen

Naast deze waarden, die nader uitgewerkt dienen te worden in normen op schoolniveau kan ook elke school nog eigen specifieke waarden benoemen.

De veilige school

Kinderen, personeelsleden en ouders dienen zich veilig te voelen op school. De scholen van CONOD nemen maatregelen om geweld, pesten en seksuele intimidatie tegen te gaan en te voorkomen. E.e.a. is vastgelegd in het Veiligheidsplan van CONOD.

De onderwijskundige identiteit

De manier waarop het onderwijs georganiseerd is, zegt veel over de identiteit van de school: wordt er klassikaal of meer individueel onderwijs gegeven? Op basis van welke criteria vindt de keuze van een nieuwe methode plaatst en hoe onderhoudt de school zijn relaties in de wijk waarin hij staat?

Dit soort zaken vormen aandachtspunten voor dit aspect van de identiteit van een school.

De vormgeving van het onderwijskundig proces

De scholen van CONOD vinden het belangrijk dat leerlingen in een gemeenschap met andere leerlingen opgroeien. Het bieden van een christelijke ontmoetingsplaats waarin de leerlingen geborgenheid vinden aan de hand van – christelijke – ankers die hen houvast bieden, wordt van groot belang gevonden (zie par. 3.1.1).

De zorg voor elke leerling

Op de scholen van CONOD wordt elke leerling als een uniek schepsel van God gezien. De scholen van CONOD zien het als een kans om hun christelijke identiteit te laten blijken in de vormgeving van de zorgplicht voor scholen. Dit betekent dat er door de school met zorg wordt omgegaan met de leerlingen. Dit houdt bijvoorbeeld in dat kinderen die extra zorg nodig hebben, daar recht op hebben en die zorg ook krijgen. Elke school formuleert daartoe een zorgbeleid (Zie ook par. 3.1.1).

De keuze van methoden en lesmateriaal

Bij de keuze van nieuwe methoden wordt rekening gehouden met de levensbeschouwelijke en pedagogische uitgangspunten van de school. Alles wat er in de wereld gebeurt, komt de school binnen. De scholen van CONOD vinden het daarom van belang dat de kinderen daarmee om leren gaan. Wel zullen de scholen alert zijn op wat er de school binnenkomt via internet, door boeken..

Steeds zal de vraag gesteld worden of deze zaken passen binnen het pedagogisch klimaat van de school, waarbij vooral gelet wordt of bepaalde zaken het kind kunnen beschadigen.

Tot slot is van belang dat kinderen geleerd wordt om kritisch om te gaan met al datgene wat zij onder ogen zien. De school heeft hierin een belangrijke taak.

Al met al willen we voorzichtig zijn in het vooraf stellen van grenzen en criteria. Dit kan altijd achteraf nog gebeuren als er opmerkingen van bij de school betrokkenen komen

Het is belangrijk te weten welke boeken er in de klassenbibliotheek staan en wat daarvan de inhoud is. Je kunt er dan beter met de leerlingen over praten. Boeken met vloeken of schuttingtaal accepteer ik niet. Over allerhande onderwerpen mag gesproken worden als het maar bespreekbaar is in de groep. Waarom selecteren op bepaalde onderwerpen als kinderen het wel dagelijks in de praktijk tegenkomen? Het is onze taak om de kinderen te leren zelf afwegingen te maken en ermee om te leren gaan.

Relatie tussen de school en de omgeving, waaronder de kerk

Een christelijke school staat niet op zichzelf. De school heeft een plaats in de omgeving van de school (wijk, buurt). Zie ook wat daarover gezegd is in par. 3.1.1 waar gesproken wordt over de school als christelijke ontmoetingsplaats. Elke school zal daarom invloed ondervinden van de omgeving, waarin de school staat. Daarnaast dient de school een eigen inbreng en visie te hebben in de omgeving, bijvoorbeeld vanuit de eigen levensbeschouwelijke identiteit.

Waar mogelijk worden contacten onderhouden met de kerken en/of wordt deelgenomen aan wijkgerichte projecten. Gedacht kan worden aan het bezoeken van een kerk, het bezoek van een pastor of predikant aan de school, een Scholenzondag, een zendingsproject (bijvoorbeeld van *Kerken in Actie*) in relatie met de kerken.

4. Samenvatting

In deze paragraaf zetten we de belangrijkste bevindingen van deze identiteitsnotitie op een rij: Vanuit de grondslag en missie van de *Vereniging CONOD* is in 2006 (instemming GMR 26 sept. 2006) het Strategisch Beleidsplan vastgesteld, dat het kader vormt voor deze identiteitsnotitie.

Onder identiteit wordt alles verstaan wat de school tot deze specifieke christelijke school maakt. Het gaat dan om een integrale visie op identiteit, die onderscheiden wordt in een levensbeschouwelijke, pedagogische en onderwijskundige identiteit.

De scholen van CONOD rekenen zicht tot het concept van de open christelijke school of tot de christelijke ontmoetingsschool. Belangrijkste kenmerk is dat deze scholen geen exclusieve visie op de (godsdienstige) waarheid hebben, doch open staan vanuit een duidelijke betrokkenheid bij het christelijk geloof op andere visies en gedachten.

Leerkrachten en ouders dienen zich dit te realiseren als zij (gaan) werken of kinderen aanmelden op één van onze scholen.

Als een onderscheidend kenmerk voelt CONOD zich in haar maatschappelijke taak verantwoordelijk voor de voorbereiding van de leerlingen op deze maatschappij. Dit uit zich in een aantal aspecten:

- de onderwijsactiviteiten dienen een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van elk kind tot een nieuwsgierige, coöperatieve en kritische wereldburger, die zijn krachten wil inzetten om Gods opdracht aan de mens – de aarde te bewerken en te bewaren – op persoonlijke wijze gestalte te geven en die voldoende toegerust is voor zijn plaats in een veranderende maatschappij (Visie CONOD);
- de aandacht voor waarden en normen op de scholen van CONOD;
- elke school van CONOD is een veilige school;
- de scholen besteden aandacht en zorg aan het milieu.

In de schoolgids van elke school zal zowel op een uitnodigende als een duidelijke manier het eigen christelijke karakter van de school worden verwoord met aandacht voor de bovengenoemde aspecten.

Tot slot bevat deze notitie een aantal richtinggevende uitspraken op levensbeschouwelijk, pedagogisch en onderwijskundig gebied waarmee de directie van elke school de eigen identiteit verder kan vormgeven, passend binnen de plaatselijke context.

5. Tot slot

We spreken de wens uit, dat deze notitie aan zijn bedoeling zal beantwoorden, namelijk het bieden van een kader voor de uitwerking van de brede identiteit op onze scholen. We wensen de directieleden, de schoolteams en de individuele personeelsleden veel energie toe om het dagelijks uitvoeren van al het besprokene waar te maken.

*Het opstellen van deze identiteitsnotitie heeft plaatsgevonden onder begeleiding van de **Besturenraad te Voorburg**.
Adviseur: Dick den Bakker.*

Bijlage 1

Ter informatie:

Tijdens de studiebijeenkomst op 23 en 24 januari 2007 konden de aanwezige directieleden aangeven welke drie van de onderstaande zaken voor hen van belang zijn op de school (zie eerste kolom onder Aantal). Tevens is dit gebeurd tijdens de studiedag voor personeelsleden op 12 september 2007 (zie tweede kolom onder Aantal).

Achter elk punt staat het aantal personen dat deze keuze heeft gemaakt:

<i>Wat vindt u wezenlijk?</i>	<i>Aantal:</i>	
De betekenis van geloven voor het leven: naastenliefde, gerechtigheid, vrede, rentmeesterschap	10 x	54 x
Kennis van bijbel en christendom	5 x	23 x
Uitingen van geloof in vieringen en religieuze gebruiken en symbolen	4 x	22 x
Het in aanraking brengen van kinderen met het geloof in Jezus Christus	2 x	25 x
Levensthema's behandelen als liefde, trouw, veiligheid, beleving van goed en kwaad, verdriet en lijden, leven en dood	6 x	43 x
De sfeer van het samen leven en werken aan de school, waarbij zorg en aandacht voor elkaar, veiligheid en geborgenheid centraal staan	6 x	54 x
Een duidelijke structuur op school met normen en regels, die de leerlingen houvast geven	0 x	16 x

Uit deze scoring zijn de volgende conclusies te trekken:

De directieleden én de personeelsleden van CONOD vinden het belangrijk dat de leerling op de scholen de betekenis van het christelijk geloof leren kennen in de vorm van naastenliefde, gerechtigheid, vrede en rentmeesterschap. Dit uit zich een sfeer van samenleven en samenwerken op de school in een geborgen omgeving en in het behandelen van belangrijke levensthema's.

Hoewel tijdens een aparte bijeenkomst scoren beide groepen – de directieleden en de personeelsleden – op de zelfde drie punten het hoogst.

Bijlage 2

Kwaliteitskaart *Werken Met Kwaliteit*

Concept CONOD - Borger

Domein **Algemene uitgangspunten**
Onderwerp **Levensbeschouwelijke identiteit**

Standaard *De onderwijsactiviteiten op de scholen van CONOD dienen een bijdrage te leveren aan de ontwikkeling van elk kind tot een nieuwsgierige, coöperatieve, kritische wereldburger, die zijn krachten wil inzetten om Gods opdracht aan de mens – de aarde te bewerken en te bewaren – op persoonlijke wijze gestalte te geven en die voldoende toegerust is voor zijn plaats in een snel veranderende maatschappij.
Iedere school en iedere leerkracht heeft de vrijheid én de opdracht om heel bewust op eigen wijze vorm en inhoud te geven aan deze visie. In de schoolorganisatie wordt de christelijke identiteit zichtbaar gemaakt in het pedagogisch klimaat (de omgang met elkaar), de kwaliteit en afspraken.*

Indicatoren

1. De school profileert zich op een herkenbare manier als open christelijke school of christelijke ontmoetingsschool.
2. De school/de leraar vertelt bijbelverhalen, er wordt gebeden, er worden christelijke liederen gezongen en christelijke feesten gevierd.
3. De school stimuleert moreel handelen (aandacht voor waarden en normen).
4. De school besteedt aandacht aan belangrijke levensvragen en –thema's.
5. De school biedt ruimte aan standpunten en geloofsinzichten (inclusief andere religies).
6. De school laat iedereen in zijn waarde.
7. De school communiceert op een open en sensitieve manier over de christelijke identiteit van de school met de ouders.
8. De school heeft een open houding naar de omgeving.
9. De leraar is in staat godsdienstige vorming te geven en bij te dragen aan de vormgeving van de (brede) levensbeschouwelijke identiteit van de school.
10. De leraar onderschrijft de grondslag en de doelstelling van de schoolvereniging, zoals verwoord in artikel 2 en 3 van de statuten.
11. De leraar onderschrijft het schoolconcept en is bereid en in staat hieraan mede vorm te geven.
12. Leerlingen, leerkrachten, medewerkers en ouders gaan zorgzaam met elkaar om.

Bijlage 3

Planning van activiteiten

In het hieronder staande schema worden de activiteiten die voortvloeien uit deze identiteitsnotitie op een rij gezet.

Pag.	Par.	Activiteit	Tijd
10	3.1.1	2. Verwoording van de identiteit in de schoolgids opnieuw bezien	Zomer 2008
12 ev	3.1.3	Opstellen van selectiecriteria voor leerkrachten	2008
13	3.1.5	Indicatoren per school formuleren bij de kwaliteitskaart Levensbeschouwelijke Identiteit	Door de directeur te bepalen
14	3.2.1	Structureel Identiteitsberaad op schoolniveau	Jaarlijks
15		Kerdoelen Godsdienstige Vorming per school	Voor 1-8-2009
15		Godsdienstmethode evalueren	Regelmatig
15		Gebruik van de Bijbel in de groepen 7 en 8	
15		Vertellen van bijbelverhalen: elke school vormt zich een mening hoe hiermee om te gaan.	Door de directeur te bepalen
15		Het gebed: nadenken over de manier waarop en de middelen waarmee dit plaatsvindt	Door de directeur te bepalen
16		Het zingen van liederen: elke school formuleert beleid inzake het aanleren van christelijke liederen	Door de directeur te bepalen
16		Het vieren: elke school formuleert beleid inzake het houden van vieringen	Door de directeur te bepalen
16		De omgang met andere godsdiensten: elke school formuleert beleid ten aanzien van dit punt	Door de directeur te bepalen
16		Acties van hulporganisaties	
16		Zorg voor de wereld waarin wij leven	
17	3.2.2	Pedagogisch klimaat: elke school formuleert de criteria waaraan het schoolklimaat dient te voldoen	Door de directeur te bepalen
17		Waarden en normen: naast de verenigingswaarden kan elke school eigen waarden en normen benoemen	Door de directeur te bepalen
18		De veilige school: elke school neemt maatregelen	Door de directeur te bepalen
19	3.2.3	Vormgeving onderwijskundig proces: bieden van een christelijke ontmoetingsplaats met geborgenheid	
19		De zorg voor elke leerling: elke school formuleert zorgbeleid	Door de directeur te bepalen
19		Keuze van methoden en materialen: passend bij de school	
19		Relatie school en omgeving, waaronder de kerk	

Voor de uitwerking van de diverse punten wordt verwezen naar de betreffende pagina of paragraaf.